

9. Az EU jogi kihívásai

A lojális együttműködéstől az alkotmányos önazonosság védelméig

Szekcióvezető: Király Miklós

(ELTE ÁJK Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági Jogi Tanszék)

kiraly.miklos@ajk.elte.hu

9.1. panel

[P 13:30-15:00, I. tanterem]

1. Smuk Péter (SZE ÁJK Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék, smuk.peter@sze.hu):
Ki határozza meg az alkotmányos identitás tartalmát? Az Alaptörvény hetedik módosításának értelméről

Az Európai Unió tagállamai nemzeti identitásának tiszteletben tartását ígéri az Európai Unióról szóló szerződés 4.2 cikke. Mivel a nemzeti vagy alkotmányos identitás tartalmának és alkalmazásának további részleteiről nem sokat tudunk meg az uniós jogból, ez további (alkotmány)bíróági értelmezési lehetőséget nyitott meg a tagállamok számára a szuverenitás-vitában. A magyar Alkotmánybíróság 2016-ban a német érvelési minta alapján úgy foglalt állást, hogy a jövőben vizsgálhatja, hogy az Alaptörvény E) cikkén alapuló közös hatáskörgyakorlás sérti-e az emberi méltóságot, más alapvető jogot, vagy Magyarország szuverenitását, történeti alkotmányán alapuló önazonosságát. Ezzel az érveléssel az AB az uniós, közös hatáskörgyakorlásnak, az uniós jog elsőbbségének szabott lehetséges korlátot, az alkotmányos identitásunkat sértő uniós aktusok esetére. Az állásponttal megnyitott lehetőséghez képest azonban az alkotmányozó hatalom, az Országgyűlés 2018-ban új rendelkezéseket illesztett az Alaptörvénybe, amelyek az uniós hatáskörgyakorlás korlátainak és az alkotmányos identitás alkalmazhatóságának tekintetében explicit szabályokat hoztak. Az előadás arra tesz kísérletet, hogy az Alaptörvény hetedik módosításával megjelenő új rendelkezések lehetséges értelmezési tartományát felderítse, továbbá, hogy az "alkotmányos identitás" fogalmának meghatározásában közreműködő lehetséges szereplők körét áttekintse.

2. Kende Tamás (ELTE ÁJK, tkende@kmbk.hu): A Magyarországot érintő közvetlen eljárások az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő ügyek között

Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő ügyek C-650/18. sz. ügy (Sargentini jelentés), C-620/18. sz. ügy (szolgáltatásnyújtás szabadsága, C-456/18 P. sz. ügy (dohányipari vállalkozások), C-78/18. sz. ügy (civil szervezetek), C-66/18 (felsőoktatás), C-718/17 (menedékkérők), C-235/17. sz. (termőföldek hasznélvezete) kapcsán látható különbség van az előzetes döntéssel a bíróság elé kerülő ügyek és a közvetlen eljárások között. A közvetlen ügyek zömükben sokkal „politikussabbak”, a nyilvánosság számára „izgalmasabbak”, mint az előzetes döntési ügyek, bár az utóbbiak is gyakorta közvetlenül érintik a magyar politikát. Viszonylag magas a Magyarország által az EU szerveivel szemben indított ügyek száma (C-650/18. sz. ügy (Sargentini jelentés), C-620/18. sz. ügy (szolgáltatásnyújtás szabadsága). Itt érdemes összehasonlítani az ügyek számát, témáját és jellemzőit más Kelet közép-európai államokkal. A Magyarországgal szemben indított ügyek összefüggenek C-78/18. sz. ügy (civil szervezetek), C-66/18 (felsőoktatás), C-718/17 (menedékkérők). Az Európai Bizottság által indított eljárások mögött gyakorta a Velencei Bizottság állásfoglalása, alkotmánybíróági eljárás és párhuzamos strasbourgi eljárás is meghúzódik. Az Európai Bizottság által indított eljárások a Sargentini- jelentés kontextusában is vizsgálhatóak, hiszen a jelentés tényként kezelte, hogy uniós jogot sértőek a magyar kormány egyetemeket és civil szervezeteket érintő eljárásai, míg ha most ezeknek az ügyeknek a bármelyikében a Bizottság alulmarad, az a jelentés alapjait is megkérdőjelezi. Érdekes megfigyelni az eljárások ütemét, az eljárások nyilvánosságának gyakorlatilag teljes hiányát és a közbenső intézkedések korlátozottságát. Ez általános demokrácia és relevancia kérdéseket is felvet.

3. M. Balázs Ágnes (NKE ÁKK Alkotmányjogi Intézet, balazsagnes@windowslive.com): A politikai közösség határai

Az előadás célja a politikai közösség mint a közhatalmi szervek létrehozatalában résztvevő személyek köre határainak vizsgálata. Ennek során áttekintésre és elemzésre kerül, hogy miként befolyásolja az állampolgárság, a

lakóhely és az idő múlása, valamint az életkor, a belátási képesség és bizonyos bűncselekmények elkövetése a politikai közösségben való tagságot. Ha alkotmányjogi szempontból vizsgáljuk a kérdést, arra juthatunk, hogy a választójog állampolgársághoz, lakóhelyhez, továbbá bizonyos életkorhoz kötése az Alaptörvénnyel és az egyes vonatkozó nemzetközi egyezményekkel is összhangban van, illetve lenne. Emellett léteznek még az úgynevezett természetes kizáró okok, azaz a korlátozott belátási képességűek, továbbá bizonyos bűnelkövetők választójogból való kizárása, amely kérdések megítélése azonban napjaink alkotmányjogi szakirodalomban sem egységes. Érdeemes azonban a jogi normák közé nézni, és megvizsgálni azt is, hogy milyen elméleti alapokon épül fel a politikai közösség határainak megrajzolása. Mindezek során a hangsúlyt arra fektetjük, hogy milyen elméleti kérdések vetődnek fel bizonyos személyek politikai közösségből való kizárása, vagy éppen egyenesen kiteszítése mögött.